

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดการศึกษาวិทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งในการจัดการศึกษาของรัฐ ให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

ความมุ่งหมาย มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

หลักการจัดการศึกษา เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ยึดหลักการ 6 ข้อ คือ มีเอกภาพด้านนโยบายแต่มีความหลากหลายในการปฏิบัติ กระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดมาตรฐานการศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันสังคมอื่น ๆ

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

สิทธิและโอกาสรับการศึกษา ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ/ผู้พิการ/ด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สิทธิในการจัดการศึกษา ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันทางศาสนา องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

ผู้จัดการศึกษามีสิทธิรับสิทธิประโยชน์จากรัฐ ในด้านการสนับสนุนความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู เงินอุดหนุนการจัดการศึกษา และการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษี

หมวด 3 ระบบการศึกษา

- ระบบการจัดการศึกษา มี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สถานศึกษาอาจจัดรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้ง 3 รูปแบบก็ได้ มีการเทียบโอนผลการเรียนได้ทั้ง 3 รูปแบบ

- การศึกษาในระบบ มี 2 ระดับ คือ

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน รัฐต้องจัดให้ไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยให้มีการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี สำหรับเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 7 ถึงย่างเข้าปีที่ 16
2. การศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ดังนี้

1. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
2. โรงเรียน
3. ศูนย์การเรียนรู้

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนทุกคนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

การจัดกระบวนการเรียนรู้

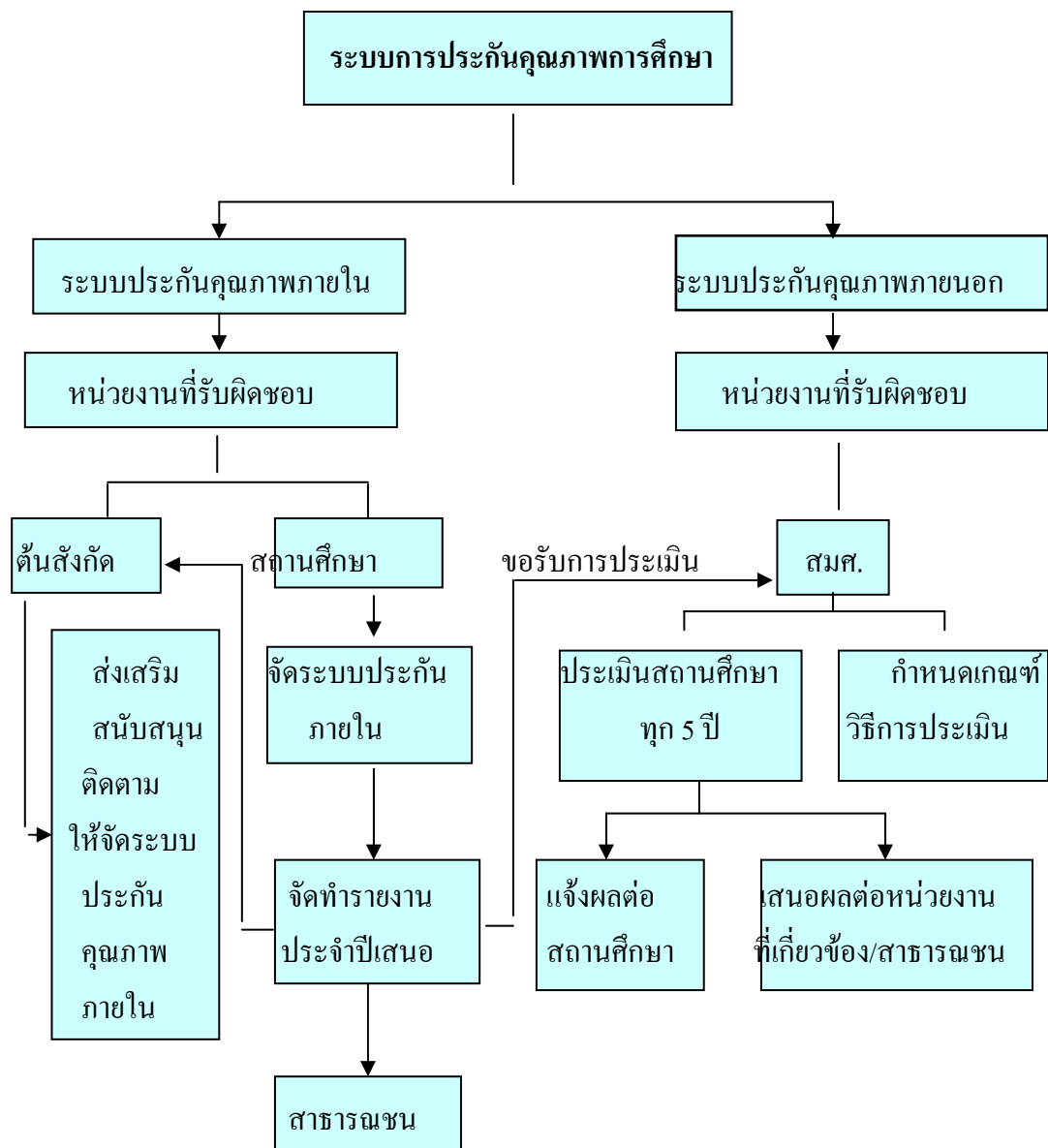
1. สอดคล้องความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้
3. เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และใฝ่รู้
4. ผสมผสานความรู้อย่างสมดุล ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม คุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อ และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความรอบรู้
6. เรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ประสานความร่วมมือ จากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
 - การประเมินผู้เรียน พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ
 - การจัดทำหลักสูตร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลาง สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
 - การสร้างความร่วมมือ สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว
 - การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและส่งเสริมการวิจัย สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา

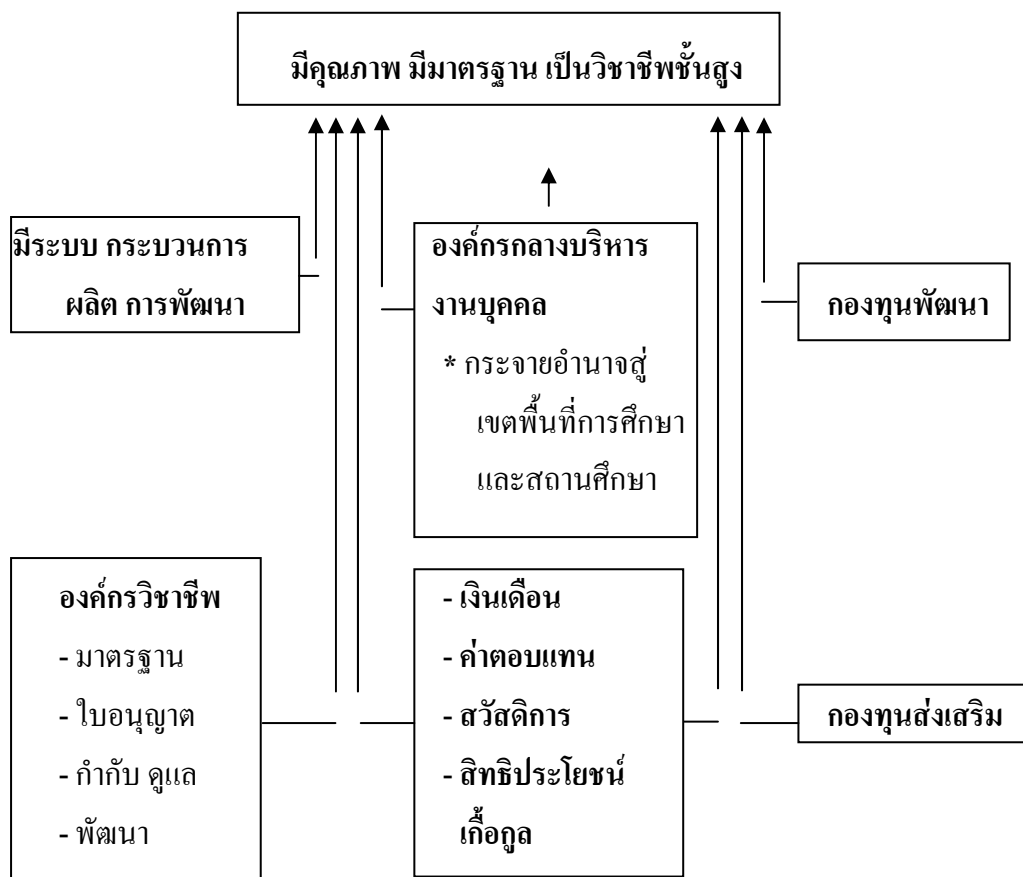
- การบริหารและการจัดการศึกษา แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา
 - กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง ในด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป
 - คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ กำกับ ดูแล จัดตั้ง ยุบรวม และเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสานส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย และมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและองค์กรต่าง ๆ

- องค์ประกอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู สมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา สมาคมผู้ปกครองและครู และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ
- คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา
- องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ครู องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศิษย์เก่า พระภิกษุสงฆ์และหรือองค์กรศาสนาอื่น ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น
- การบริหารและจัดการศึกษาของเอกชน ให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของรัฐ รัฐสนับสนุนด้านเงินอุดหนุนการลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษีและสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็นประโยชน์ทางการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้แก่สถานศึกษาเอกชน

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

หมวด 7 ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

- ระดมทรัพยากรทั้งจากรัฐและเอกชน
- สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครอง ดูแลบำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุ และทรัพย์สินอื่น
- รายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลต้องส่งคลัง
- รัฐจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ
 - 1) เงินอุดหนุนทั่วไปรายบุคคลสำหรับการศึกษาก่อนบังคับและ การศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2) กองทุนกู้ยืมสำหรับผู้เรียนที่มีรายได้น้อย
 - 3) งบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษสำหรับ ผู้พิการ/ด้อยโอกาส/ ผู้มีความสามารถพิเศษ

- 4) งบประมาณและการลงทุนตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาและ
ภารกิจของสถานศึกษาโดยให้มีอิสระในการบริหาร โดยคำนึงถึง
คุณภาพและความเสมอภาค
 - 5) เงินอุดหนุนทั่วไปสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลที่อยู่
ในกำกับของรัฐหรือองค์กรมหาชน
 - 6) กองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน
 - 7) กองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน
- จัดสรรเงินอุดหนุนให้บุคคลและองค์กรที่จัดการศึกษาตามความเหมาะสม
และจำเป็น
 - มีระบบตรวจสอบ ติดตาม ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่าย
งบประมาณการจัดการศึกษา

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

- รัฐจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำ โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการสื่อสารและใช้
ประโยชน์ทางการศึกษา
- ส่งเสริม สนับสนุน การผลิตและพัฒนาแบบเรียน สื่อและเทคโนโลยีเพื่อ
การศึกษา โดยให้มีการแข่งขันอย่างเสรี
- พัฒนาศูนย์ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาต่อเนื่องตลอด
ชีวิต
- รัฐต้องส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อ
การศึกษา
- จัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

เอกสาร/แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่) พ.ศ.2545